

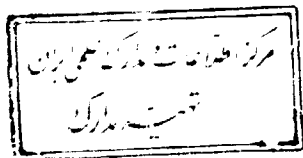
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٢٤ / ٤١

۱۳۷۸ / ۲ / ۲۰

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده حقوق

پایان نامه

اخذ درجه فوق لیسانس حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع پایان نامه

جعل اسناد در حقوق کیفری ایران

استاد راهنما

آقای دکتر رضا نوربها

استاد مشاور

آقای دکتر محمد علی اردبیلی

نگارش

صمد بشارتی فر

سال تحصیلی ۷۶

1163/2

۲۴/۴۵

تقدیم به شهدای هشت سال دفاع مقدس که با
نثار خون خود موجبات سرافرازی و افتخار این
ملت را فراهم ساختند .

بشارتی

فهرست

موضوع

پیشگفتار

مقدمه

کلیات

بخش اول: عناصر متشکله جرم جعل و تزویر

فصل اول: عنصر قانونی بزه جعل

گفتار اول: جعل مادی

الف: نوشته و سند

۱- تعریف نوشته

۲- تعریف سند

۳- سند در قوانین ایران

۴- انواع اسناد

ب: تحریف و تغییر حقیقت در نوشته

۱- ساختن نوشته یا سند یا چیز دیگر

۲- ساختن مهر و امضای اشخاص

۱- ۲- تعریف امضاء و مهر

۲- ۲- اثر انگشت

۳- خراشیدن یا تراشیدن یا قلم بردن

۴- الحاق یا محو یا اثبات یا سیاه کردن

صفحه

۱

۶

۱۵

۱۵

۱۶

۱۶

۱۷

۱۹

۲۲

۲۴

۳۵

۳۸

۳۹

۴۰

۴۰

۴۲

۴۲

۴۳	۵- تقدیم یا تاخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی
۴۵	۶- الصاق متقلبانه نوشته ای به نوشته دیگر
۴۸	ج: شبیه سازی و تقلید و نظرات دیوان عالی کشور
۵۳	گفتار دوم: جعل معنوی (مفادی) و تعریف آن
۵۳	الف: اشکال مختلف جعل معنوی
۵۴	۱- تحریف حقیقت در موضوع و مضمون قرار داد
۵۵	۲- تغییر اسامی اشخاص
۵۶	۳- امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل جلو دادن
۵۷	۴- چیزی را که بدان اقرار نشده اقرار جلوه دادن
۵۷	ب: جعل معنوی در اسناد عادی
۵۸	ج: جعل در فتوایی
۶۰	د: جهات افتراق جعل مادی و معنوی
۶۱	فصل دوم: عنصر معنوی بزه جعل (قصد متقلبانه)
۶۲	گفتار اول: تقصیر
۶۳	گفتار دوم: سوء نیت
۶۳	گفتار سوم: داعی
۶۵	گفتار چهارم: قصد متقلبانه یا سوء نیت در بزه جعل
۷۱	فصل سوم: رکن ضرر در جرم جعل
۷۱	گفتار اول: ضرر
۷۷	گفتار دوم: رابطه ضرر با جرم
۸۶	گفتار سوم: انواع ضرر

۹۸	بخش دوم : احکام شروع به جرم ، معاونت ، تعدد ، تکرار بزه جعل
۱۰۱	فصل اول : شروع به جرم جعل
۱۰۴	فصل دوم : معاونت در ارتکاب جعل
۱۰۷	فصل سوم : تعدد جرم جعل
۱۰۷	گفتار اول : تعدد مادی جعل
۱۱۲	گفتار دوم : تعدد معنوی جعل
۱۱۴	فصل چهارم : تکرار جرم جعل
۱۱۶	بخش سوم : مجازات جرم جعل و تزویر
۱۱۹	فصل اول : مجازات قطع و اعدام
۱۲۱	فصل دوم : مجازات حبس بین ۳ الی ۲۰ سال
۱۲۳	فصل سوم : مجازات تا ۵ سال حبس و جزای نقدی
۱۲۸	فصل چهارم : مجازات شلاق تا ۷۴ ضربه
۱۲۹	نتیجه گیری
۱۳۴	منابع و مآخذ

بسمه تعالی

پیشگفتار

پایان نامه گردآوری شده حاضر پیرامون موضوع جعل و عناصر مشکله آن و مجازاتهای این بزه که از جمله مباحث حقوق جزای اختصاصی می باشد تنظیم شده و جرم مزبور از جمله جرائمی بوده که در اکثر جوامع مبتلا به بوده و به طرق مختلف ارتکاب می یابد و در محاکم کشور ما نیز در صد قابل توجهی از دعاوی را اعم از حقوقی و کیفری به خود اختصاص داده و اینکه هزینه و خساراتی را که بر جوامع تحمیل می نماید قابل توجه است لذا بواسطه مطالعاتی که در این خصوص طی مدتی که قبل از انتخاب عنوان پایان نامه داشتم و بلاخص پس از تایید عنوان مزبور توسط اعضای محترم گروه حقوق جزا و جرمشناسی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی مطالب موجود را جمع آوری و با بررسی آنان حسب توان خویش مورد نقد قرار داده ام.

مختلف بودن نهادهای قانونگذاری در کشور ما که مختص به مرجع خاص و واحدی نمی باشد و چنانچه قائل به تفضیل شویم بعد از پیروزی انقلاب اسلامی توسط مجلس شورای اسلامی با نظارت شورای نگهبان و همچنین مجمع محترم تشخیص مصلحت نظام و حتی در صورت سکوت قانون مراجع به منابع معتبر اسلامی و فتاوی معتبر وضع قانون و رویه شده است و عامل دیگر که مزید بر علت دیگر گردیده تغییر مداوم قوانین مصوبه و موجود خود تغییراتی را در شیوه مجازات و یا برخورد، بزهدکاران ایجاد می نماید. اساتید و محققین محترمی که پیرامون جرم جعل جزوات و مطالبی نوشته اند با همه خوبی و ارزندگی که دارند به لحاظ این تغییرات جوابگوی نیاز نمی باشد.

اصولاً کلمات و اصطلاحات زبان حقوقی از نظر صورت ظاهری عموماً همان واژه ها و اصطلاحاتی هستند که در زبان عامه بکار می روند اما به اعتبار معانی که در علم حقوق برای آنها اصطلاح یا وضع شده است مفاهیم خاصی را به ذهن منتقل می نمایند و این امر گاه ناشی از متفاوت بودن معنی واژه ها و گاه "بواسطه شیوه بیان است و به همین علل می باشد که حتی بین اهل فن و حقوقدانان نیز برداشتهای متفاوت ایجاد می شود. و بی گمان نحوه نگرش قضات و صاحب نظران علم حقوق و چگونگی برخورد آنان با قوانینی که جهت حفظ نظم و برقراری آرامش در جامعه وضع می گردد در تعدیل اقدامات و تصمیمات نمایندگان قوه مقننه و مراجع ذیربط تصویب کننده قانون

که گاه ممکن است بدون در نظر گرفتن تشها و احتمالات بعدی مبادرت به وضع قوانین در جهت خلاف باور و انتظارات عمومی نمایند دارای تاثیر حتمی و پیامدهای غیر قابل انکار است .

در تدوین این مختصر در حد توان و امکانات از منابع و مآخذ در دسترس در زمینه های فقهی و حقوقی و تاریخی و نظرات فقها و صاحب نظران معظم پیشین و معاصر کمک گرفته شده . بدین جهت پیرامون این جرم بنا به مراتب فوق و پس از تایید اساتید محترم مربوطه در حد تناسب با بررسی کلیه مطالعات انجام شده که بتواند ماهیت حقوقی و ابعاد گوناگون این جرم را در برگیرد و آنرا از سایر جرائم مورد تفکیک و به نحو مستقل بشناساند اقدام شده به امید آنکه این تحقیق ناچیز مورد استفاده علاقمندان قرار گرفته و موجب برانگیختن اندیشه محققین و صاحب نظران در جهت طرح مسائل دقیق تری در این زمینه و سایر مباحث حقوقی گردد.

.....
.....
.....

بسمه تعالی

مقدمه

از جرائمی که در اثر توسعه و پیشرفت روز افزون روابط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی سیاسی و نظامی و علمی و... جوامع به وجود آمده و تکمیل گردیده و روز به روز از پیچیدگی و اهمیت بیشتری برخوردار می گردد جعل در اسناد و نوشتجات مجعول و مزور است که از جرائم مهم برضد آسایش عمومی محسوب می شود.

با تأملی اندک که در روند توسعه و پیشرفت روابط و مناسبات اجتماعی - اهمیت فوق العاده سند و نوشته در زندگی عصر حاضر پی میبریم در روابط مردم و دولت ها با یکدیگر بهر کیفیت تعداد بیشماري نوشتجات و اسناد به صورت های مختلف تهیه و تنظیم و مبادله می گردد که صحت مفاد و محتوای آنها باید رعایت گردد و برای این که روابط مذکور و فعالیت های جوامع امروزی که به طرز اجتناب ناپذیری به یکدیگر وابسته هستند راه عادی خود را طی نمایند لازمست نوشتجات و اسناد و وسایلی مطمئن برای حفظ روابط مزبور بوده و به صورت مجعول و مزور و تقلبی مورد استفاده قرار نگیرند چرا که در غیر این صورت موجب اختلال روابط افراد و اجتماعات و امنیت و آسایش عمومی جوامع می گردد و گریزی نیست که برای اسناد و نوشتجاتی که به نوع متضمن حقوق مالی و یا غیر مالی افراد هستند چنین ملاحظاتی و مواردی که از طریق قانون رعایت و ایجاد می شود تا موجبات تزلزل و فساد در روابط مالی افراد حاصل نشده و نوشتجات مذکور وسیله مطمئنی برای حفظ روابط افراد بوده و اجتماع فعالیت های مختلف عادی خود را طی می کند.

با توجه به نقش حیاتی نوشته و سند در همه ابعاد زندگی امروزی و حکایت آمار و اطلاعات از افزایش روز افزون جعل در اسناد و نوشتجات مزور و جرائم مهم دیگری که به کمک این جرم صورت می گیرد و از جمله کشور ما نیز از این امر مستثنی نبوده امروزه تئوری کلی جعل اسناد از مسائل مهم و مورد بحث حقوق کیفری می باشد و هدف تئوری مذکور این است که مطالب خلاف و ضروری که در اسناد به طور کلی ایجاد یا درج می شود مورد بحث قراردادده و از نقطه نظر قوانین و مقررات کیفری چگونگی آنها را بررسی نماید و طرق پیشگیری و کشف اینگونه جرائم را مورد ملاحظه قرار دهد و قوانین کشور بخش مهمی را به آن اختصاص داده و به لحاظ تاثیر نامطلوبی که در روند مناسبات و روابط افراد و اجتماع

دارد و خسارات مادی و معنوی که موجب می گردد و از جمله باعث اختلال و سلب آسایش عمومی می شود مجازات‌هایی نسبتاً سنگین برای آن وضع نموده اند. قوانین کیفری ایران نیز با اقتباس از حقوق کشورهای اروپایی نظیر فرانسه جعل در اسناد و نوشتجات را مورد توجه قرار داده و به عنوان یک جرم مستقل موادی را به آن اختصاص داده است و چون جعل و تزویر یکی از ابتلائات جامعه کنونی است لذا بحث درباره آن و مقایسه مواد مشروحه در قانون جزای ایران را به عنوان رساله خاتمه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد انتخاب نموده ام .

روشی که در این پایان نامه برای بحث و تجزیه و تحلیل ویژگیهای جرم جعل بکار رفته عبارتست از مطالعه کتب و پایان نامه ها و مقالات فارسی و مراجعه به منابع خارجی (عربی و انگلیسی) و مخصوصاً تجزیه و تحلیل قوانین و آراء و نظریات مراجع قضایی بویژه آراء هیئت عمومی و شعب دیوانعالی کشور و تلاش برای استخراج و تبیین قواعد جزایی و جنبه های حقوقی و فنی این پدیده مجرمانه و بررسی و تجزیه و تحلیل عناصر اختصاصی آن به همراه عناصر (قانونی ، مادی ، روانی) بر اساس مبانی و اصول حاکم بر نظام کیفری کشورمان و بررسی تبیین نقطه نظرهای قانونگذار در تصویب مواد قانونی برای اجرای صحیح قانون و تحقیق بخشیدن به عدالت کیفری در جهت حمایت از حقوق فردی و اجتماعی است .

بنا به رویه معمول بدواً جهت مقدمه کلیاتی از مواردی را که در مدت تدوین و تنظیم پایان نامه انجام و درج شده به جهت ارائه ساختار شکلی آن بیان می شود

در سیستم کیفری قبل از انقلاب اسلامی حسب قانون مجازات عمومی سال ۱۳۰۴ و اصلاحیه آن که جرائم را به سه دسته جنایت، جنحه و خلاف تقسیم نموده بود جعل و تزویر به دو دسته از نظر مجازات تقسیم می گردید .

۱- جعل های جنائی

۲- جعل هایی که درجه جنحه داشتند

جعل های قسمت اول در موارد ۹۸، ۱۰۵ و ۱۰۶ قانون مزبور و مواد ۳۹۴ و ۳۹۵ قانون دادرسی و کیفر ارتش و ماده ۱۰ قانون مربوط به دفاتر اسناد رسمی پیش بینی شده بود

جعل های جنحه نیز در مواد ۹۹ قانون مجازات عمومی و ماده ۱۵ قانون راجع به ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران مصوب ۱۳۱۰/۲/۱۹ پیش بینی شده بود .

پس از پیروزی انقلاب اسلامی تقسیمات مزبور از بین رفته هر چند در این خصوص اختلاف نظراتی وجود داشته که بعضاً اساتید محترم عقیده به عدم نقض و تقسیمات سابق فوق الذکر در پاره ای موارد دارند .

قانونگذار جرائم را به چهار دسته تقسیم نموده . حدود ، قصاص ، دیات و تعزیرات که سه قسم اول قوانینی بوده از سوی شارع مقدس تنظیم شده و لذا براساس همین اصل در قانون کشور ما جای خود را پیدا نمود . باب تعزیرات را با توجه به وجود جرائم جدید و رشد آنان در اجتماع و ازباب قاعده " بمیرا، الحاکم " تنظیم که جهت شکل دهی و سازماندهی منظم آن و جلوگیری از تشدد آراء محاکم در باب تعزیرات حسب فصل مجزائی تحت همین عنوان تهیه شده واکثر قوانین مندرج در این باب برگرفته از قانون مجازات عمومی سابق بود و جعل نیز نیز از جمله همین جرائم تعزیری محسوب می گردید . پس از انقلاب قانون تعزیرات صرفنظر از اصلاحات جزئی دوبارمورد تغییر کلی واقع شده است مرحله اول سال ۱۳۶۲ که اولین بار تصویب گردید و در مرحله دوم سال ۷۵ می باشد موضوع حائز اهمیت در تنظیم این دو مرحله قانونگذاری از لحاظ ماهیت چنین بوده که در قسمت مربوط به جعل قانونگذار به انجام مجازات واحد جهت مجرم در سال ۶۲ و آن هم حبس اکتفا نموده . اما در سال ۷۵ با تصویب جلد پنجم از قانون مجازات اسلامی که همان مبحث تعزیرات بود تعدد مجازات و اختیار انتخاب آنان را به محاکم سپرده که با توجه به اوضاع و احوال قضیه شخص مجرم را مجازات نمایند سیاست جنایی اخیر را می توان چند علت جهت آن ذکر نمود . اولاً با توجه به رشد جمعیت و مسائل اقتصادی و اجتماعی و تاثیر بدون شک آنان در افزایش میزان جرم از نظر حفظ مکان نگهداری متهمان و اصلاح آنان دولت با مشکل روبرو بود .

ثانیاً: " گاهها" وضعیت جرم در پاره ای موارد به منظور اثر گذاری مجازات اقتضا می نماید که مجازات مناسب انتخاب شده تا اثر مطلوب خود را به منظور جلوگیری از تکرار و تنبه دیگران بگذارد .

ثالثاً" تعیین جزای تنیدی در زمره مجازات ها می تواند علاوه بر جایگزینی جهت حبس و سزا دهی ، در آمد عمومی را نیز به همراه داشته واز این رهگذر هزینه نگهداری سایر زندانیان فراهم شود .

البته همان گونه که بیان شد جعل اسناد بواسطه تاثیر نامطلوبی که در روند مراوده تجاری و اجتماعی و اقتصادی جامعه بجا می گذارد سبب بروز عکس العمل شدید در افکار عمومی شده و گاهها" می تواند سبب بروز تشنج سیاسی بین دول شود^۱ این عکس العمل و شدت بر خورد را می توان از نگرش قانونگذار به میزان مجازات جرم نیز بنحو ضمنی دریافت کرد واز آنجا که در قوانین تعزیری که عموماً"

^۱ موضوع جعل گذر نامه توسط صهیونیست ها و اقدام به ترور یکی از اعضای بلند پایه جهاد اسلامی در کانادا که سبب برخورد سیاسی بین دول مزبور شد(۷۵/۷/۱۰) روزنامه اطلاعات

برگرفته از تأثرات اجتماعی و عرف عمومی و افکار عامه می باشد میزان قباحت یک عمل را با میزان مجازات آن در قانون می توان دارای رابطه ای مستقیم دانست .

پایان نامه ارائه شده در سه بخش تنظیم یافته که به ترتیب در بخش اول که خود شامل سه فصل می باشد بدواً راجع به تعریف و جعل و تزویر و نظرات مختلف اساتید پیرامون این جرم و معنی لغوی آن سابقه و تاریخچه آن در حقوق اسلام و ذکر منابع و ماخذی که در این خصوص می تواند راهنما باشد اقدام گردیده است.

فصل اول در دوگفتار تنظیم که عناصر تشکیل دهنده جرم جعل را اعم از مادی و معنوی مورد بررسی قرار داده و بدواً مفهوم نوشته ویا سند و انواع آن و نقش اسناد عادی و رسمی و میزان تأثیر آنان در روابط افراد مورد مذاقه واقع شده و سپس انواع شکل های جعل مادی و معنوی را که قانونگذار در بیان خود به هنگام تنظیم قانون ذکر نموده یادآوری و نقش شبیه سازی در جعل و بررسی آراء دیوان کشور را پیرامون این امر توضیح و التهایه جهات افتراق آنان نیز بیان و تأثیر جعل در اسناد عادی نیز مورد بررسی واقع و اعلام نظر شده است .

در فصل دوم مسئله سو، نیت یا قصد متقلبانه را در جرم جعل مورد بررسی قرار داده و علاوه بر ذکر نظرات مختلف پیرامون موضوع سو، نیت ، نقش آن را در جرم مورد بررسی و توضیح قرار داده ایم .
فصل سوم شامل سومین رکن تشکیل دهنده جرم جعل یعنی ضرر در جعل می باشد که این امر نیز در آراء دیوان کشور بالصراحه تعیین و رویه قضایی نیز عامل ضرر را به عنوان احد از ارکان و نتایج جرم مزبور می داند که انواع ضرر و مفهوم ضرر و نظرات مختلف قانونگذار را پیرامون امر مزبور تنظیم و ارائه گردیده است .

بخش دوم به بررسی احکام شروع به جرم و تعدد و تکرار در جرم جعل اختصاصی داده شده که موضوع مستقل بودن این دو جرم از یکدیگر و ارتکاب آن بوسیله فرد واحد مورد بررسی و نظرات مختلف بیان شده است .

بخش سوم پایان نامه پیرامون مجازات های تعیین شده در قانون کشور اسلامی ایران و انواع آن نگارش و تقسیم بندی پنجگانه ای در این فصل راجع به مجازات های امر بعمل آمده است و هر یک از این مجازات ها را با ذکر ماده قانونی مربوطه مورد بررسی و چنانچه از سوی اداره حقوقی وزارت دادگستری و یا دیوان عالی کشور صادر و یا تفسیری به عمل آمده در ذیل آنان قید شده است

در مدت تنظیم این پایان نامه با عنایت به منابع و مآخذی که در آخر رساله قید شده ذکر این مطلب لازم بوده که پس از مطالعه و بررسی تقریباً "اکثر مطالبی که در خصوص جعل از سوی اساتید و صاحب نظران نگارش یافته بواسطه گستردگی کار هر یک از فصول مزبور خود می توانست موضوع بحث مستقلی واقع شود .

بلحاظ اینکه موضوع جعل از جمله جرائم مبتلا به اجتماع بوده و بواسطه تکرار عنوان در جلسات درس و بحث، در هیچ یک از موارد فصول مزبور جز تعدادی که از اندازه انگشتان یک دست فراتر نمی رود پایان نامه ای بنحو مستقل به نگارش در نیامده و پیرامون جرم جعل بنحو پراکنده اساتید محترم بیان مطلب نموده اند و به عنوان یک جرم اختصاصی در جزوات خود و به طور کلی اعلام نظر نموده اند لذا علی رغم ساده بودن عنوان موضوع رساله به واسطه گستردگی آن و پراکندگی مطالب و اینکه با موضوعات فصول نیز افراد به نحو ظاهر برخورد زیادی داشته و روزانه در محاکم با تعداد زیادی از پرونده که احد طرفین آن مدعی جعل شده است روبرو هستیم و ارتکاب این جرم در اجتماع سبب بیان عنوان آن شده است. لکن همین گستردگی موضوع نیز همان گونه که اساتید محترم مطلع هستند خود به عنوان یکی از مشکلات کار می باشد که جمع آوری آنان و تفسیر و توجیه هر یک خود مقوله ای جداگانه است که در طی مدت تدوین از ارشادات و راهنماییهای استاد محترم جناب آقای دکتر نورپها و اساتید محترم مشاور بهره مند گردیده و امید است بنا به توضیحات فوق لغزشهایی که در تهیه این مختصر از نظر استادان محترم بالاخص اساتید محترم فوق ملحوظ می شود بدیده اغماض بخشوده و با تذکرات خردمندانه خود اینجانب را راهنمایی و ارشاد فرمایند .

کلیات

۱- معنی لغوی واصطلاحی جعل و تزویر

جعل در لغت به معانی مختلفی به کار رفته است از جمله ساختن، خلق کردن، ایجاد کردن، قرار دادن دگرگون کردن، گردانیدن، وضع کردن، تقلب کردن (در اسناد و غیره)^۱ که در قرآن کریم به دفعات^۲ وبا معانی مختلفش (۲) به چشم می خورد که برای نمونه و به عنوان حسن مطلع این مبحث و آرزوی تحقق وعده الهی به این آیه شریفه استناد می نمائیم.

"و نريد ان نمى على الذين استضعفوا فى الارض و نجعلهم ائمه و نجعلهم الوارثين"^۳

ترجمه: و همانا اراده کردیم بر کسانی که در زمین مستضعف شمرده شدند منت گذاریم و آنان را پیشوایان و جانشینان خود در روی زمین قرار دهیم (گردانیم)

تزویر که مصدر زوراز باب تفعیل است و به معنی حيله و تقلب و جلوه دادن موضوع خلاف واقعی بصورت حقیقت است و یا نمایش و نسبت دادن دروغ.

در اصطلاح حقوقی و به معانی عام، جعل و تزویر عبارت است از هر روشی که شخص برای فریب دیگری به کار می برد اما قانون جزا کلیه اعمالی را که باعث فریب دیگری می شود مجازات نمی نماید بلکه بعضی از آنها را به لحاظ اهمیت و خطری که دارند قابل مجازات دانسته و بقیه را در ردیف فریب و تدلیس مدنی قرار داده است که فاعل آنها خسارت ناشی از فریب و تدلیس خود را باید جبران نماید و مسئولیت کیفری ندارد.

روش های جعل و تزویر که مقنن مجازات می نماید را می توان به سه دسته تقسیم نمود.

الف: جعل و تزویر بوسیله گفتار مانند دروغ گفتن، ادا، شهادت کذب

ب: جعل و تزویر بوسیله اعمال (غیر از نوشتن) مانند سکه قلب و ساختگی و تقلب در مواد خوراکی و آشامیدنی و وزنه تقلبی و کلاهبرداری و غصب عناوین و مشاغل

ج: جعل و تزویر در اسناد و نوشتجات.^۴

^۱ دکتر معین، محمد، فرهنگ فارسی، چاپ هشتم، جلد اول (آ-خ)، ص ۱۳۳۱

^۲ - برای اطلاع از دفعاتی که کلمه جعل و مشتقاتش در قرآن کریم به کار رفته به ماخذ المعجم الاحصایی لالفاظ القرآن کریم

جلد ۲، تالیف و تحقیق دکتر محمد روحانی، باب جیم، ص ۶۲۶ و ۶۳۱ مراجعه شود

^۳ - قرآن کریم، سوره مبارکه قصص، آیه شریفه ۵ و یا سوره بقره آیه ۲۹ و یا سوره الفتح آیه ۲۷

^۴ - جندی، عبدالملک، الموسوعه الجنائیه، چاپ اول بی تا دارالاحیاء، بیروت، ج ۲، ص ۳۴۲ و هیئت عمومی دیوان کشور،

موازین قضائی دکتر علی آبادی ج ۲، ص ۲۱۸

اما وصف و عنوان جعل در حقوق جزای معاصر معنای مضیقی پیدا کرده است و به هر اظهار کذب و عملیات متقلبانه ای اطلاق نمی گردد و در اصطلاح خاص و به معنای یکی از جرائم بر ضد آسایش عمومی می باشد .

مثلاً "قانون رومانی بسیاری از موارد فوق از قبیل شهادت دروغ و سکه تقلبی و تقلب در اوزان و مقیاسها در نوشتجات و ... را تحت عنوان جعل آورده است و قانون فعلی فرانسه نیز از سکه تقلبی ، تقلید مهرهای حکومتی و اوراق بانکی و عمومی و جعل در نوشتجات رسمی و تجارتي و عرفی را تحت عنوان مذکور سخن می گوید و قانون جزای آلمان این عنوان را منحصر به نوشتجات نموده است و مقنن مصری نیز در باب شانزدهم کتاب دوم ابتدا از تقلید بعضی از مهره ها و ... سپس از تزویر نوشتجات گفته است^۱ قانون جزای ایران قبل از انقلاب اسلامی مقررات مربوط به جعل را از کشورهای اروپایی مخصوصاً فرانسه اقتباس نمود و در فصل سوم از باب دوم قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴ تحت عنوان در جنحه و جنایت بر ضد آسایش عمومی در مواد ۹۳ تا ۱۱۲ از جعل و تزویر در نوشته و سند سخن گفته بود و در سال ۵۲ تغییرات جزئی در آن به وجود آمد و پس از انقلاب اسلامی و کوشش برای تطبیق قوانین و مقررات با موازین اسلامی با توجه به متون فقهی که تزویر کتب و نوشتجات مزور تحت عنوان احتیال مستحق تعزیر می دانند و پیرامون نظرات مختلف متعاقباً" بحث می شود .

مجازات جعل و تزویر را در تعزیرات در مواد ۲۰ تا ۳۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۶۲/۵/۱۸ تحت عنوان جرائم بر ضد آسایش عمومی با تغییر جزئی از مواد قانون مجازات عمومی سابق اقتباس نموده و مورد حکم قرار داد و متعاقباً" نیز در سال ۷۵ که کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید در فصل پنجم آن از ماده ۵۲۳ لغایت ۵۴۲ را به عنوان جعل اختصاص داده است ذکر دو کلمه جعل و تزویر در مواد قانونی مربوط به جعل در قانون مجازات ایران از جمله ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی و عدم ذکر یکی از آنها در بعضی موارد بدلیل مترادف و هم معنی بودن آنها می باشد . اداره حقوقی وزارت دادگستری نیز در پاسخ به این سوال که آیا ذکر جعل و تزویر در ماده ۲۰ قانون تعزیرات و عدم ذکر یکی از آنها در موارد دیگر دلیل بر افتراق و اختلاف آنهاست چنین اظهار نظر نموده است " در ماده ۲۰ قانون تعزیرات مقنن در مقام تعریف بزه جعل و تزویر دو کلمه را بطور مترادف به کار برده است و برای آن دو کلمه معنی و مفهوم قانونی واحدی مورد نظر بوده است لذا ذکر یکی از آنها در پاره ای از مواد قانون تعزیرات دلیل مغایرت آنها نمی باشد "^۲

^۱ - جندی ، عبدالملک ، ماخذ قبل ، ص ۳۴۳

^۲ نظریه شماره ۷/۴۸۵۱ مورخه ۶۴/۹/۱۷ کمیسیون مشورتی اداره حقوقی وزارت دادگستری